

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-82-106>

УДК 657.421:657.6:005

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ІНТЕГРАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТОВАРІВ І СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

CONCEPTUAL PRINCIPLES OF INTEGRATION OF GOODS ACCOUNTING AND INTERNAL CONTROL SYSTEM IN ENTERPRISE MANAGEMENT

Полоз Денис Володимирович

аспірант,

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-6782-8186>

Poloz Denis

Postgraduate Student,

Petro Mohyla Black Sea National University

У статті досліджено загальні практичні і теоретичні напрацювання, пов'язані із концептуальними засадами інтеграції бухгалтерського обліку товарів і системи внутрішнього контролю в управлінні підприємством. Доведено, що недостатня інтеграція обліку товарів із внутрішнім контролем зумовлює інформаційні розриви між процесами облікового відображення, контролю, аналізу. Доведено, що наукові розробки доцільно зосередити на вдосконаленні методологічних підходів враховуючи особливості різних галузей діяльності підприємств. Доведено, що інтеграція бухгалтерського обліку товарів і внутрішнього контролю забезпечує формування цілісного інформаційно-контрольного простору. Рекомендовано розробити модель оцінювання ефективності інтегрованих обліково-контрольних систем, дослідити можливість використання цифрових інструментів, аналітики, ризик-орієнтованих підходів у контролі товарних процесів.

Ключові слова: бухгалтерський облік, система, управління, внутрішній контроль, товари, підприємство, інтегрована система обліку, облікова інформація, оцінка ризиків.

The article examines general practical and theoretical developments related to the conceptual principles of integrating goods accounting and the internal control system in enterprise management. It is determined that the traditional accounting organization is more often oriented mainly on recording economic facts and does not provide an adequate level of interconnection with the internal control and management system at the enterprise. It is proven that insufficient integration of goods accounting with internal control causes information gaps between the processes of accounting reflection, control and analysis, which increases the risks of losses, inefficient use of resources and making unfounded management decisions. Based on the conducted research, it is stated that in scientific research, goods accounting and control are mostly considered as relatively independent subsystems, which limits the possibilities of forming a holistic management space. The lack of agreed conceptual approaches to their integration reduces the effectiveness of using accounting information for controlling and managing commodity processes. It is proved that the prospects of further scientific developments should be focused on improving methodological approaches to combining accounting systems and internal control of goods, taking into account the specific features of various industries of enterprises. Special attention should be paid to the formation of a model for assessing the effectiveness of integrated accounting and control mechanisms, studying the potential of using modern digital solutions, accounting information analytics tools and risk-oriented methods of controlling commodity operations. It is recommended to deepen methodological approaches to integrating accounting and control of goods, taking into account the industry specifics of the enterprise. Develop a model for assessing the effectiveness of integrated accounting and control systems, explore the possibilities of using digital tools, analytics and risk-oriented approaches in controlling commodity processes.

Keywords: accounting, system, management, internal control, goods, enterprise, integrated accounting system, accounting information, risk assessment.

Постановка проблеми. Ефективність управління підприємством значною мірою залежить від якості інформаційного забезпечення, що формується в системі бухгалтерського обліку та використовується для контролю господарських процесів. Товари як один із найбільш мобільних і об'єктів обліку з підвищеним рівнем ризику потребують не лише достовірного відображення, а й постійного внутрішнього контролю на всіх етапах їх руху. Проте на практиці бухгалтерський облік товарів і система внутрішнього контролю часто функціонують відокремлено, без належної методичної узгодженості та єдиної управлінської логіки, що знижує результативність управління товарними операціями.

Фрагментарність обліково-контрольних процедур призводить до дублювання функцій, втрати частини управлінської важливої інформації та несвоєчасного виявлення відхилень у товарних процесах. За таких умов контроль товарів здебільшого виконує формальну перевірочну функцію, тоді як облікова інформація не повною мірою використовується для превентивного управління ризиками, пов'язаними з рухом і збереженням товарів. Це ускладнює виконання підприємствами важливих практичних завдань, зокрема забезпечення фінансової стабільності, оптимізації товарних запасів, підвищення прозорості господарської діяльності та мінімізації внутрішніх втрат.

Наукова проблема полягає у відсутності цілісної концепції інтеграції обліку товарів і системи внутрішнього контролю, яка б забезпечувала їх взаємодію в межах єдиного управлінського механізму. Недостатньо розроблені теоретичні положення щодо взаємозв'язку облікових і контрольних функцій обмежують можливості формування адаптивних методичних підходів до управління товарними процесами в умовах змінного економічного середовища. Це зумовлює необхідність поглиблення наукових досліджень у напрямі обґрунтування концептуальних засад інтеграції зазначених підсистем.

З практичної точки зору вирішення окресленої проблеми пов'язане з удосконаленням обліково-контрольного забезпечення управління підприємством, підвищенням оперативності та аналітичної інформації про товари, а також посиленням ролі внутрішнього контролю як інструменту підтримки управлінських рішень.

Таким чином, дослідження інтеграції обліку товарів і системи внутрішнього контролю має

безпосередній зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями розвитку сучасної системи управління підприємством.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми бухгалтерського обліку товарів знайшли відображення у працях багатьох вітчизняних науковців. Теоретико-методичні аспекти визнання, оцінки та класифікації товарів, а також організації їх аналітичного й синтетичного обліку досліджувалися у наукових працях Ф.Ф. Бутинця, М.С. Пушкаря, Н.М. Ткаченко, О.А. Лаговської, Л.В. Нападовської. У зазначених працях закладено методологічні основи формування облікової інформації про рух і залишки товарів, що є важливими для фінансової звітності та аналізу діяльності підприємства.

Питання організації внутрішнього контролю господарських операцій, к тому числі пов'язаних із товарними операціями, розглядаються в дослідженнях М.Т. Білухи, В.П. Пантелєєва, О.М. Петрика, О.В. Мельник, І.Б. Стефанюка. Науковці обґрунтовують роль внутрішнього контролю як складової системи управління, спрямованої на запобігання порушень, зниження ризиків та забезпечення збереження активів. Водночас у більшості робіт контроль товарів розглядається як самостійна функція, недостатньо пов'язана з методикою їх бухгалтерського обліку.

В сучасних вітчизняних публікаціях проблематика бухгалтерського обліку товарів розглядається переважно крізь призму визнання, оцінки та відображення товарних операцій відповідно до національних і міжнародних стандартів, а також удосконалення первинного документування й аналітичного обліку. Такі роботи формують важливе методичне підґрунтя для коректного відображення руху товарів у звітності, однак питання системної взаємодії обліку з внутрішнім контролем часто подаються як супутні, а не як єдиний інтегрований механізм управління.

Паралельно з цим зростає кількість досліджень, присвячених внутрішньому контролю в умовах цифровізації, де акцент робиться на контролі бізнес-процесів, зокрема управління запасами, логістики, продажів та на ризиках, що супроводжують дистрибуційні й торговельні ланцюги. У таких публікаціях внутрішній контроль трактується як інструмент підвищення прозорості та керованості операцій, але облікова підсистема нерідко розглядається як джерело даних «після факту», без концептуально визначених правил інтеграції

контрольних процедур у облікову складову системи управління підприємством.

Отже, аналіз наукових публікацій свідчить, що, незважаючи на значний доробок у сфері бухгалтерського обліку і контролю товарів, питання їх концептуальної інтеграції в системі управління підприємством залишаються недостатньо дослідженими. Це зумовлює необхідність подальших наукових пошуків, спрямованих на формування цілісних теоретико-методичних підходів до інтеграції бухгалтерського обліку товарів і системи внутрішнього контролю як інформаційно-контрольної основи управління підприємством.

Виділення невирішених раніше частин загальної теми. Незважаючи на ґрунтовні наукові напрацювання у сфері бухгалтерського обліку товарів і внутрішнього контролю, у сучасних дослідженнях відсутній цілісний концептуальний підхід, який би розглядав зазначені підсистеми не як функціонально суміжні, а як інтегровані складові єдиного управлінського механізму. Переважна більшість наукових праць зосереджена на вдосконаленні окремих елементів обліку товарів на розвитку внутрішнього контролю як автономної функції, що не дозволяє повною мірою реалізувати їх потенціал у системі управління підприємством. Невирішеною залишається проблема концептуального узгодження облікової та контрольної функції щодо товарів, зокрема в частині визначення їх спільної управлінської спрямованості, логіки інформаційних потоків та ролі внутрішнього контролю у формуванні якісної облікової інформації. У наукових дослідженнях недостатньо уваги приділяється питанню трансформації облікових даних про товари в інструмент превентивного управління ризиками, що обмежує можливості використання обліку як активного елемента управлінського процесу.

Недостатньо розробленими є підходи до структуризації ключових елементів інтегрованої системи обліку і внутрішнього контролю товарів, визначення їх функціонального призначення та взаємозв'язку в межах управління підприємством. У більшості досліджень ці елементи розглядаються ізольовано, без урахування їх ролі у формуванні єдиного інформаційно-контрольного простору. Крім того, не сформовано узагальненого бачення напрямів використання інтегрованої обліково-контрольної інформації для підвищення ефективності управління підприємством, зокрема в частині стратегічного планування, оперативного управління товарними проце-

сами, оптимізації запасів та забезпечення адаптивності управлінських рішень в умовах нестабільного економічного середовища.

Отже, наявні дослідження не в повній мірі розкривають концептуальні засади інтеграції бухгалтерського обліку і системи внутрішнього контролю, що обумовлює необхідність подальших наукових пошуків, спрямованих на формування цілісного теоретико-методичного підґрунтя функціонування цих підсистем як єдиного інформаційно-контрольного механізму управління підприємством.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). У статті планується дослідити концептуальні засади інтеграції бухгалтерського обліку товарів і системи внутрішнього контролю в управлінні підприємством, сформулювати його особливості та проблемні моменти.

Метою статті є теоретичне обґрунтування та розвиток концептуальних засад інтеграції бухгалтерського обліку товарів і системи внутрішнього контролю в управлінні підприємством задля підвищення якості інформаційного забезпечення управлінських рішень, посилення контрольної функції обліку та мінімізації ризиків у товарних операціях. Для досягнення поставленої мети в статті передбачаються наступні науково-практичні завдання:

- дослідити взаємозв'язок облікової та контрольної функції у процесі управління товарними операціями;
- обґрунтувати концептуальні принципи інтеграції бухгалтерського обліку товарів і системи внутрішнього контролю як єдиного інформаційно-контрольного механізму;
- визначити ключові елементи інтегрованої системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю товарів і їх функціональне призначення;
- окреслити напрями використання інтегрованої обліково-контрольної інформації для підвищення ефективності управління підприємством.

Виклад основного матеріалу дослідження. У системі управління підприємством бухгалтерський облік товарів і внутрішній контроль виконують взаємозалежні функції, спрямовані на формування достовірної, своєчасної та релевантної інформації для прийняття управлінських рішень. Товари як об'єкт обліку характеризуються високою оборотністю, різноманітністю форм руху та підвищеним рівнем ризиків, що зумовлює необхідність не лише їх коректного облікового відображення, а й постійного контролю за збережен-

ням, рухом і використанням. У зв'язку з цим інтеграція обліку товарів і системи внутрішнього контролю розглядається як важлива умова підвищення ефективності управління підприємством. З позиції сучасної теорії бухгалтерського обліку облік товарів виконує не лише інформаційну, а й контрольну функцію, оскільки забезпечує фіксацію господарських операцій, узагальнення даних і формування звітності. Водночас внутрішній контроль спрямований на попередження, виявлення та усунення відхилень у процесі здійснення товарних операцій, а також на мінімізацію ризиків, пов'язаних з помилками, зловживаннями та неефективним використанням ресурсів. За відсутності належної інтеграції між цими підсистемами облікова інформація втрачає частину своєї управлінської цінності, а контрольні заходи набувають фрагментарного характеру. Відсутність інтеграції між обліковою політикою, первинним документуванням, аналітичним обліком, контрольними процедурами та інформаційно-аналітичним забезпеченням

призводить до фрагментарності контролю і зниження управлінської цінності облікової інформації, що підтверджує необхідність системного поєднання елементів, наведених в таблиці 1.

Наведені в таблиці 1 елементи формують інтегровану систему бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю товарів, узгоджена взаємодія яких забезпечує достовірність облікової інформації, збереження товарів і підвищення ефективності управління підприємством.

Концептуальні засади інтеграції обліку товарів і внутрішнього контролю передбачають формування єдиного інформаційно-контрольного простору, у межах якого облікові дані використовуються як основа для планування, контролю та аналізу товарних процесів. Така інтеграція ґрунтується на спільності цілей обліку й контролю, узгодженості принципів їх організації та чіткому розмежуванні функцій і відповідальності між учасниками обліково-контрольного процесу, наведених

Таблиці 1

**Ключові елементи інтегрованої системи бухгалтерського обліку
і внутрішнього контролю товарів і їх функціональне призначення**

Елемент інтегрованої системи	Зміст елемента	Функціональне призначення
Облікова політика щодо товарів	Сукупність методів визначення, оцінки, класифікації та відображення товарів у бухгалтерському обліку	Забезпечення єдності облікових підходів і нормативної основи для реалізації контрольних процедур
Первинне документування товарних операцій	Оформлення надходження, зберігання, переміщення та реалізації товарів	Фіксація фактів господарської діяльності та забезпечення контролю руху товарів
Система рахунків і аналітичний облік товарів	Узагальнення та деталізація інформації про наявність і рух товарів у розрізі номенклатури, місць зберігання, відповідальних осіб	Формування достовірної інформаційної бази для контролю, аналізу та управління
Контрольні процедури щодо товарів	Інвентаризація, звірка даних обліку з фактичною наявністю, контроль повноважень і відповідальності	Попередження, виявлення та усунення помилок і порушень, забезпечення збереження товарів
Інформаційно-аналітичне забезпечення	Обробка та аналіз облікових і контрольних даних щодо товарів	Підтримка прийняття управлінських рішень щодо оптимізації товарних процесів
Моніторинг і зворотній зв'язок	Оцінювання результативності обліково-контрольних процедур і їх коригування	Забезпечення адаптивності системи до змін внутрішнього та зовнішнього середовища
Інформаційні технології та автоматизація	Використання облікових програм і ERP-систем для відображення та контролю товарних операцій	Інтеграція обліку і контролю в єдиному інформаційному середовищі, підвищення оперативності й точності даних

Джерело: сформовано автором

в таблиці 2. Важливим елементом є також забезпечення безперервності контрольних процедур на всіх етапах руху товарів – від надходження та зберігання до реалізації або іншого вибуття.

Наведені концептуальні принципи формулюють методологічну основу інтеграції бухгалтерського обліку товарів і системи внутрішнього контролю як єдиного інформаційно-контрольного механізму управління підприємством та забезпечують узгодженість облікових, контрольних і управлінських процесів.

У межах інтегрованого підходу облік товарів доцільно розглядати як первинне джерело інформації для внутрішнього контролю, а контроль – як механізм зворотного зв'язку, що впливає на організацію та методику обліку. Зокрема, результати контрольних заходів можуть слугувати підставою для коригування облікової політики підприємства, уточнення методів оцінки товарів, удосконалення системи аналітичного обліку та внутрішньої звіт-

ності. Такий взаємозв'язок забезпечує адаптивність обліково-контрольної системи до змін зовнішнього й внутрішнього середовища.

Суттєвим чинником інтеграції бухгалтерського обліку товарів і внутрішнього контролю є використання сучасних інформаційних технологій. Автоматизовані облікові системи та ERP-рішення створюють можливості для вбудовування контрольних процедур в облікові процеси, що підвищує оперативність виявлення відхилень і знижує ймовірність помилок. У таких умовах внутрішній контроль набуває превентивного характеру, оскільки контрольні точки та обмеження реалізуються на етапі здійснення господарських операцій, а не лише за результатами звітного періоду. Важливим аспектом інтеграції є визначення ключових елементів системи внутрішнього контролю товарів, зокрема контрольного середовища, процедур оцінки ризиків, контрольних заходів, інформаційного забезпечення та моніторингу. Узгодження цих елементів із

Таблиця 2

Концептуальні принципи інтеграції бухгалтерського обліку і системи внутрішнього контролю як єдиного інформаційно-контрольного механізму

Концептуальний принцип	Зміст принципу	Функціональне значення в інтегрованій системі
Єдності цілей	Орієнтація бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю на досягнення спільної управлінської мети щодо достовірності інформації та збереження товарів	Забезпечує узгодженість облікових і контрольних дій у процесі управління товарами
Функціональної узгодженості	Взаємозв'язок облікових процедур і контрольних заходів, за якого результати обліку є основою контролю, а результати контролю – підґрунтям для коригування обліку	Посилює ефективність обліково-контрольних функцій
Безперервності обліково-контрольного процесу	Здійснення обліку і контролю на всіх етапах руху товарів – від надходження до реалізації або вибуття	Забезпечує своєчасне виявлення відхилень і запобігає втратам
Превентивної спрямованості	Орієнтація системи на попередження ризиків і порушень, а не лише їх виявлення	Знижує ймовірність втрат товарів і помилок в обліку
Інформаційної достатності та релевантності	Формування облікової інформації про товари в обсязі та структурі, необхідних для контролю й управління	Забезпечує якісну інформаційну підтримку управлінських рішень
Відповідальності та розмежування повноважень	Чітке визначення відповідальних осіб за здійснення облікових і контрольних процедур щодо товарів	Мінімізує ризики зловживань і підвищує прозорість товарних операцій
Адаптивності	Здатність інтегрованої системи обліку та внутрішнього контролю змінюватись відповідно до умов діяльності підприємства	Сприяє гнучкості та стійкості управління товарами

Джерело: сформовано автором

методикою бухгалтерського обліку товарів дозволяє сформулювати комплексний підхід до управління товарними процесами. Зокрема, облікові дані про залишки, оборотність і структуру товарів можуть використовуватися для ідентифікації зон підвищеного ризику та визначення пріоритетів контрольних заходів. Комплексний підхід розглядає інтеграцію як сукупність взаємопов'язаних бізнес-процесів [9]. Системний підхід є найбільш комплексним і передбачає створення єдиної інтегрованої системи з новими властивостями [10]. Цей підхід розглядає бухгалтерський облік товарів та внутрішнього контролю як взаємопов'язані підсистеми єдиної системи управління підприємством. Перевагою системного підходу є можливість досягнення синергетичного ефекту від інтеграції системи. Однак, його реалізація вимагає значних ресурсів та може бути складною для малих та середніх підприємств [11].

Інтеграція обліку товарів і системи внутрішнього контролю також сприяє підвищенню якості управлінських рішень завдяки розширенню аналітичних можливостей облікової інформації. Поєднання облікових і контрольних даних дає змогу оцінювати не лише фінансові результати товарних операцій, а й ефективність процесів зберігання, логістики та реалізації. Це створює підґрунтя для оптимізації обсягів товарних запасів, зниження витрат і підвищення рентабельності діяльності підприємства.

Однією з ключових загроз для ефективного управління товарів є втрати, що виникають у процесі їх руху. Аналіз наукових праць підтверджує, що внутрішній контроль має тісний зв'язок із показниками ефективності діяльності підприємства. Встановлено, що суттєвий кореляційний зв'язок між якістю внутрішнього контролю товарів і успішністю управлінських рішень підсилює значення інтегрованих обліково-контрольних механізмів для забезпечення фінансової стабільності підприємства. Витрати, неточності обліку прямо впливають управлінську інформацію, оскільки занижені або завищені дані про наявні товари можуть призводити до неправильного планування закупівель, неправильних управлінських рішень щодо ціноутворення, стратегії продажу, а також до втрати конкурентоспроможності. У той же час за сучасних умов, коли ринкове середовище динамічне, а конкуренція зростає, підприємства не можуть нехтувати питаннями системності обліково-контрольних процесів. Традиційна практика ведення

обліку товарів та окремі процедури контролю вже не забезпечують належної якості управлінської інформації. Через це виникає глибока науково-методична проблема – відсутність концептуально обґрунтованих підходів до інтеграції обліку товарів і внутрішнього контролю, які могли б не лише фіксувати фактичні дані, а й активно запобігати втратам, підвищувати операційну точність і забезпечувати практичну користь організації діяльності підприємства.

Аналіз офіційних статистичних даних Державної служби статистики України щодо зміни залишків товарів для перепродажу свідчать про суттєву нестабільність товарних процесів, що ускладнює управління та підвищує ризику втрат. У 2022 році відбулося значне скорочення товарів (-11500000 тис.грн), що відображає наслідки повномасштабної війни. У 2023 році негативна динаміка зменшилась (-800000 тис.грн.) тоді як у 2024 році спостерігався позитивна динаміка (+200000 тис.грн), а прогноз на 2025 рік передбачав подальше зростання товарів (+500000 тис.грн). Це свідчить про поступове відновлення товарних операцій і підкреслює потребу в інтегрованій системі обліку і внутрішнього контролю для ефективного управління [15].

Інтеграція бухгалтерського обліку товарів і системи внутрішнього контролю є важливим напрямом розвитку сучасної системи управління підприємством. Її реалізація забезпечить цілісність інформаційних потоків, підвищить результативність контрольних процедур і створить умови для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Важливим напрямом є також інформаційне забезпечення внутрішньої управлінської звітності, підтримка процесів планування і прогнозування та забезпечення адаптивності управління в умовах нестабільного зовнішнього середовища. Сукупна реалізація напрямів використання обліково-контрольної інформації в управлінні підприємством підтверджує, що інтегрована інформація набуває ключового значення як багатофункціональний ресурс підвищення ефективності управління підприємством, наведених в таблиці 3.

Інтегрована обліково-контрольна інформація про товари виступає багатофункціональним інструментом управління підприємством, що забезпечує інформаційну підтримку стратегічних і операційних рішень, сприяє зниженню ризиків, оптимізації товарних процесів та підвищенню загальної ефективності управління.

Таблиця 3

Напрями використання інтегрованої обліково-контрольної інформації в управлінні підприємством

Напрями використання	Зміст управлінського застосування	Управлінський ефект
Підтримка стратегічних управлінських рішень	Використання узагальненої обліково-контрольної інформації про товари для формування стратегії розвитку, асортиментної політики та ринкової поведінки підприємства.	Підвищення обґрунтованості стратегічних рішень і зниження довгострокових ризиків
Оперативне управління товарними запасами	Застосування даних обліку і внутрішнього контролю для щоденного контролю руху товарів, дотримання встановлених процедур і оперативного реагування на відхилення	Підвищення керованості товарних операцій і скорочення операційних втрат
Управління ризиками у товарних операціях	Ідентифікація зон підвищеного ризику на основі контрольних результатів та облікових показників	Зниження ймовірності втрат товарів, помилок і зловживань
Оптимізація товарних запасів	Аналіз обліково-контрольної інформації для визначення оптимальних обсягів товарів, оборотності та структури запасів	Підвищення ефективності використання оборотного капіталу
Контроль фінансових результатів	Використання інтегрованих даних для оцінювання впливу товарних операцій на доходи, витрати та фінансові результати	Посилення фінансової дисципліни та прозорості результатів діяльності
Підвищення відповідальності персоналу	Застосування обліково-контрольної інформації для оцінювання діяльності відповідальних осіб за збереження і рух товарів	Формування відповідального ставлення до виконання функцій
Інформаційне забезпечення внутрішньої звітності	Формування управлінських звітів на основі узгоджених облікових і контрольних даних	Підвищення якості внутрішньої управлінської звітності
Підтримка процесів планування та прогнозування	Використання обліково-контрольних даних для прогнозування товарообороту задля забезпечення стабільного функціонування підприємства	Підвищення точності планових показників
Забезпечення адаптивності управління	Аналіз змін у товарних процесах і коригування управлінських рішень на основі результатів контролю	Підвищення гнучкості управління в умовах нестабільного середовища

Джерело: сформовано автором

Запропонований концептуальний підхід може слугувати основою для подальшого удосконалення методики обліку і контролю товарів з урахуванням специфіки діяльності підприємств різних галузей.

Висновки. Проведене дослідження дало змогу обґрунтувати доцільність розгляду бухгалтерського обліку товарів і системи внутрішнього обліку не як відокремлених функціональних елементів, а як взаємопов'язаних складових єдиного механізму управління підприємством. Встановлено, що в умо-

вах зростання невизначеності зовнішнього середовища, ускладнення логістичних процесів і підвищення ризиків у товарних операціях традиційні підходи до організації обліку і контролю втрачають частину своєї управлінської ефективності та потребують концептуального переосмислення. Обґрунтовано, що інтеграція обліку товарів і внутрішнього контролю забезпечує формування цілісного інформаційно-контрольного простору, у межах якого облікові дані виконують не лише фіксуючу, а й превентивну та аналі-

тичну функцію. Перспективи подальших наукових досліджень у даному напрямі доцільно пов'язувати з поглибленням методичних підходів до інтеграції обліку і внутрішнього контролю товарів з урахуванням галузевої специфіки діяльності підприємств. Окремої уваги потребує розроблення моделі оцінювання ефективності інтегрованих обліково-контрольних систем, а також дослідження можливостей використання цифрових інстру-

ментів, зокрема ERP-систем, аналітики облікових даних та ризик-орієнтованих підходів у контролі товарних процесів. Перспективним напрямом є також адаптація міжнародних концепцій внутрішнього контролю до умов функціонування вітчизняних підприємств та формування практичних рекомендацій щодо впровадження інтегрованих обліково-контрольних рішень у сучасній системі управління підприємством.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Верховна Рада України. (1999). Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні (Закон України № 996-XIV від 16.07.1999, зі змінами та доповненнями). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 02.11.2025).
2. Міністерство фінансів України. (2013). Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (Наказ № 73 від 07.02.2013, зі змінами та доповненнями). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 02.11.2025).
3. Міністерство фінансів України. (1999). Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» (Наказ № 246 від 20.10.1999, зі змінами та доповненнями). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99> (дата звернення: 02.11.2025).
4. Мулик, Я. І. (2020). Методичні та організаційні підходи до системи внутрішнього контролю на підприємстві. *Агросвіт*, (17–18), 28–38. <http://www.agrosvit.info/?or=1&z=3287&i=4> (дата звернення: 15.12.2025).
5. Замула, І. В. (2021). Внутрішній контроль (навчальний посібник). Київ: КНЕУ.
6. Литвиненко, І. (2023). Внутрішній контроль у торгівлі як інструмент управління ризиками. *Вісник економічної науки України*, (1), 47–53.
7. Лемішовська, О., & Лінинська, В. (2022). Бухгалтерський облік в умовах впровадження інформаційних технологій і систем. *Економіка та суспільство*, (44). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-23> (дата звернення: 15.01.2026).
8. Ляхович, Г. І. (2017). Тенденції розвитку організації бухгалтерського обліку. *Вісник ЖДТУ. Економіка, управління та адміністрування*, (4(82)), 42–47. [https://doi.org/10.26642/jen-2017-4\(82\)-42-47](https://doi.org/10.26642/jen-2017-4(82)-42-47) (дата звернення: 17.12.2025).
9. Макурін, А. А. (2020). Розвиток бухгалтерського обліку в умовах впровадження сучасних інформаційних технологій. *Облік і фінанси*, 87(1), 52–58. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-1\(87\)-52-58](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-1(87)-52-58) (дата звернення: 23.12.2025).
10. Орлов, І. (2022). Організація бухгалтерського обліку в умовах цифровізації економіки. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*, (1), 264–273.
11. Руденко, С., & Погрібняк, Д. (2021). Бухгалтерський облік в умовах цифровізації. *Вісник Хмельницького національного університету*, (1), 265–269.
12. Сидоренко, С. С. (2021). Процесний підхід в управлінні: теорія та практика застосування. *Економіст*, (5), 32–38.
13. Ковальчук, К. К. (2023). Системний підхід до забезпечення економічної безпеки підприємства. *Вісник економічної науки України*, (1), 55–62.
14. Brown, A., & Jones, B. (2021). Systemic approach to integrating accounting and economic security: Challenges and opportunities. *International Journal of Economic Studies*, 9(3), 278–295.
15. Державна служба статистики України. Запаси та зміна запасів підприємств України: офіційні статистичні дані. <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 02.11.2025).
16. Сокіл, О. Г. Бухгалтерський облік як основа інформаційного забезпечення управління сталим розвитком підприємства. *Розвиток соціально-економічних систем в геоeкономічному просторі: теорія, методологія, організація обліку та оподаткування* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 11–12 травня 2017 р.). Тернопіль : ФОП Паляниця В. А., 2017. С. 141–142.
17. Шакура А. П., Швець І. І., Городова В. В. Роль бухгалтерської інформації в управлінні організацією. *Розвиток соціально-економічних систем в геоeкономічному просторі: теорія, методологія, організація обліку та оподаткування* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 11–12 травня 2017 р.). Тернопіль : ФОП Паляниця В. А., 2017. С. 156–157.

REFERENCES:

1. Verkhovna Rada of Ukraine. (1999). On accounting and financial reporting in Ukraine (Law of Ukraine No. 996-XIV dated July 16, 1999, as amended). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (accessed: 02.11.2025).
2. Ministry of Finance of Ukraine. (2013). National Accounting Regulation (Standard) 1 "General requirements for financial statements" (Order No. 73 dated February 7, 2013, as amended). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (accessed: 02.11.2025).
3. Ministry of Finance of Ukraine. (1999). National Accounting Regulation (Standard) 9 "Inventories" (Order No. 246 dated October 20, 1999, as amended). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99> (accessed: 02.11.2025).
4. Mulyk, Y. I. (2020). Methodological and organizational approaches to the internal control system at enterprises. *Agrosvit*, (17–18), 28–38. <http://www.agrosvit.info/?op=1&z=3287&i=4> (accessed: 15.12.2025).
5. Zamula, I. V. (2021). Internal control. Kyiv: Kyiv National Economic University.
6. Lytvynenko, I. (2023). Internal control in trade as a risk management tool. *Bulletin of Economic Science of Ukraine*, (1), 47–53.
7. Lemishovska, O., & Liny nska, V. (2022). Accounting under the conditions of implementation of information technologies and systems. *Economy and Society*, (44). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-23> (accessed: 15.01.2026).
8. Liakhovych, H. I. (2017). Trends in the development of accounting organization. Bulletin of Zhytomyr State Technological University. *Economics, Management and Administration*, (4(82)), 42–47. [https://doi.org/10.26642/jen-2017-4\(82\)-42-47](https://doi.org/10.26642/jen-2017-4(82)-42-47) (accessed: 17.12.2025).
9. Makurin, A. A. (2020). Development of accounting under the conditions of implementation of modern information technologies. *Accounting and Finance*, 87(1), 52–58. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-1\(87\)-52-58](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-1(87)-52-58) (accessed: 23.12.2025).
10. Orlov, I. (2022). Organization of accounting in the context of economic digitalization. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*, (1), 264–273.
11. Rudenko, S., & Pohribniak, D. (2021). Accounting in the context of digitalization. *Bulletin of Khmelnytskyi National University*, (1), 265–269.
12. Sydorenko, S. S. (2021). Process approach in management: Theory and practice of application. *Economist*, (5), 32–38.
13. Kovalchuk, K. K. (2023). System approach to ensuring the economic security of an enterprise. *Bulletin of Economic Science of Ukraine*, (1), 55–62.
14. Brown, A., & Jones, B. (2021). Systemic approach to integrating accounting and economic security: Challenges and opportunities. *International Journal of Economic Studies*, 9(3), 278–295.
15. State Statistics Service of Ukraine. Inventories and changes in inventories of enterprises in Ukraine: Official statistical data. <https://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed: 02.11.2025).
16. Sokil, O. H. (2017) Bukhholderskyi oblik yak osnova informatsiinoho zabezpechennia upravlinnia stalym rozvytkom pidpriemstva [Accounting as the basis of information support for managing sustainable development of an enterprise]. *Rozvytok sotsialno-ekonomichnykh system v heoekonomichnomu prostori: teoriia, metodolohiia, orhanizatsiia obliku ta opodatkuvannia: Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia* (Ternopil, May 11th–12th, 2017). Ternopil: FOP Palianytsia V. A., pp. 141–142. (in Ukrainian).
17. Shakura A. P., Shvets I. I., Horodova V. V. (2017) Rol bukhholderskoi informatsii v upravlinni orhanizatsiiei [The role of accounting information in organizational management]. *Rozvytok sotsialno-ekonomichnykh system v heoekonomichnomu prostori: teoriia, metodolohiia, orhanizatsiia obliku ta opodatkuvannia: Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia* (Ternopil, May 11th–12th, 2017). Ternopil: FOP Palianytsia V. A., pp. 156–157. (in Ukrainian).

Дата надходження статті: 05.12.2025

Дата прийняття статті: 18.12.2025

Дата публікації статті: 29.12.2025